

B.A. Part One : 1st Semester

SOCIOLOGY : AN INTRODUCTION

Medium - Marathi

Time : Three Hours}

{ Maximum Marks : 80

Note :- (1) All questions are compulsory.

(2) All questions carry equal marks.

1. समाजशास्त्राची व्याख्या करा. एक शास्त्र म्हणून समाजशास्त्राची वैशिष्टे स्पष्ट करा. 16
किंवा
समाजशास्त्र आणि मानवशास्त्र या दोन सामाजिक शास्त्रामधील संबंध स्पष्ट करा.
 2. सामाजिकरणाची व्याख्या करा. सामाजिकरणाच्या विविध माध्यमांची चर्चा करा. 16
किंवा
सामाजिकरणाच्या प्रक्रियेत मीडची 'मी' आणि 'मला' ही संकल्पना स्पष्ट करा.
 3. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा : 16
(अ) संदर्भ समुहाची व्याख्या करा आणि त्यांच्या विभिन्न प्रकारांची चर्चा करा.
(ब) समिती व संस्था यातील अंतर स्पष्ट करा.
किंवा
(क) पूर्व आधुनिक समाजाची वैशिष्टे स्पष्ट करा.
(ड) व्यक्ती व समाजामधील पारस्परिक संबंधाची चर्चा करा.
 4. खालील प्रश्नांची संक्षिप्त उत्तरे लिहा : 16
(अ) सामाजिक संरचना म्हणजे काय ? त्यातील घटक तत्वांची चर्चा करा.
(ब) सामाजिक संरचनेचे प्रकार स्पष्ट करा.
किंवा
(क) समाजात संघर्ष आणि सहकार्य यांचे महत्व स्पष्ट करा
(ड) सात्मीकरण आणि समायोजन यातील अंतराची चर्चा करा.
 5. खालीलपैकी प्रत्येकाची संक्षिप्त उत्तरे लिहा : 16
(अ) इतिहास आणि समाजशास्त्रामध्ये संबंध
(ब) समाजशास्त्र आणि अर्थशास्त्रामधील संबंध
(क) प्राथमिक समूहाची वैशिष्टे
(ड) अंतःसमूह आणि बहिःसमूह यामधील अंतर
(इ) सामाजिकरणाच्या विभिन्न प्रक्रिया
(फ) सामाजिकरणाचे महत्व
(ग) सामाजिक संरचनेची अपकार्ये
(ह) स्पर्धा— सामाजिक—सांस्कृतिक प्रक्रियेच्या रूपात
-

B.A. Part One : 2nd Semester

SOCIOLOGY : THEMES AND PERSPECTIVES

Medium Marathi

Time : Three Hours}

{ Maximum Marks : 80

Note :- (1) All questions are compulsory.

(2) All questions carry equal marks.

1. संस्कृती म्हणजे काय ? संस्कृतीची वैशिष्टे स्पष्ट करा. 16

किंवा

संस्कृतीच्या मूलतत्वांची चर्चा करा.
 2. समाजशास्त्रातील संरचनात्मक प्रकार्यवादी दृष्टिकोनाची चर्चा करा. 16

किंवा

समाजशास्त्रातील संघर्षवादी विचारप्रवाह स्पष्ट करा.
 3. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा : 16
(अ) विचलित वर्तनाच्या कारणांची चर्चा करा.
(ब) अनुचलनास योगदान प्रदान करणाऱ्या घटकांचे वर्णन करा.

किंवा

(क) प्रमाणकशून्यतेची संकल्पना स्पष्ट करा.
(ड) सामाजिक नियंत्रणाच्या विविध अनौपचारिक साधनांचे वर्णन करा.
 4. खालील प्रश्नांची संक्षिप्त उत्तरे लिहा : 16
(अ) सामाजिक स्तरीकरणाची प्रकार्ये स्पष्ट करा.
(ब) सामाजिक गतीशीलतेच्या विविध प्रकारांची चर्चा करा.

किंवा

(क) सामाजिक स्तरीकरणाचा एक प्रकार म्हणून जातीव्यवस्थेचे गुण स्पष्ट करा.
(ड) वर्गव्यवस्थेच्या प्रकार्य आणि अपकार्यांची चर्चा करा.
 5. खालीलपैकी प्रत्येकाची संक्षिप्त उत्तरे लिहा : 16
(अ) संस्कृती आणि व्यक्तीमत्त्व विकास
(ब) सामाजिक अनुचलनाचा अर्थ
(क) सामाजिक नियंत्रणाचा अर्थ
(ड) सामाजिक नियंत्रणाची औपचारिक साधने
(इ) सामाजिक स्तरीकरणाची वैशिष्टे
(फ) उदारमतवादी नारीवाद
(ग) काळा नारीवाद
(ह) कर्मकांडवाद
-

B.A. Part Two : 3rd Semester

SOCIOLOGY : FOUNDATION OF SOCIOLOGICAL THOUGHT

Medium Marathi

Time : Three Hours}

{ Maximum Marks : 80

Note :- (1) All questions are compulsory.

(2) All questions carry equal marks.

1. समाजशास्त्राच्या उदयात सामाजिक, आर्थिक आणि राजकीय बलांच्या भूमिकेची चर्चा करा. 16

किंवा

समाजशास्त्राच्या विकासात बौद्धिक बलांचे योगदान स्पष्ट करा.

2. प्रत्यक्षवादाची व्याख्या करा. ऑगस्ट कॉम्प्टच्या दृष्टिकोनातून त्याच्या वैशिष्ट्यांची चर्चा करा. 16

किंवा

समाजाच्या आकलनात स्पेन्सरची सावयवी सादृश्यतेची संकल्पना स्पष्ट करा.

3. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा : 16

(अ) स्व-दर्पण संकल्पनेची चर्चा करा.

(ब) प्राथमिक समूहाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

किंवा

(क) दुरखिमच्या दृष्टिकोनातून आत्महत्येची कारणे स्पष्ट करा.

(ड) दुरखिमने विशद केलेला धर्माचा अर्थ आणि प्रकार्यांचे वर्णन करा.

4. खालील प्रश्नांची संक्षिप्त उत्तरे लिहा : 16

(अ) भांडवलवादाचा अर्थ आणि वैशिष्ट्यांची चर्चा करा.

(ब) वर्गाची व्याख्या करा. मार्क्सच्या दृष्टिकोनातून वर्गाच्या निर्मितीची चर्चा करा.

किंवा

(क) वेबरची परंपरागत क्रियेची संकल्पना स्पष्ट करा.

(ड) नोकरशाहीचे गुण स्पष्ट करा.

5. खालीलपैकी प्रत्येकाची संक्षिप्त उत्तरे लिहा : 16

(अ) आध्यात्मिक अवस्था

(ब) आदिभौतिक अवस्था

(क) एकजिनसीपणा आणि विविधता

(ड) सैनिकी समाज

(इ) प्राथमिक समूहाचे महत्व

(फ) प्रमाणकशून्य आत्महत्या

(ग) दैववादी आत्महत्या

(ह) तार्किक वैधानिक अधिसत्ता

B.A. Part Two : 4th Semester

SOCIOLOGY : INDIAN SOCIOLOGICAL TRADITION

Medium Marathi

Time : Three Hours}

{ Maximum Marks : 80

Note :- (1) All questions are compulsory.

(2) All questions carry equal marks.

1. डॉ. आंबेडकरांच्या जातीविषयक विचारांचे टिकात्मक परिक्षण करा. 16
किंवा
डॉ. घुर्येच्या मते उपजातींचा उदय कसा झाला स्पष्ट करा.
2. भारतीय समाजात स्त्रियांच्या दर्जाविषयी ताराबाई शिंदेंचे विचार स्पष्ट करा. 16
किंवा
स्त्री शिक्षण आणि विकास यासंदर्भात ज्योतीबा फुलेंची भूमिका स्पष्ट करा.
3. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा : 16
(अ) प्रभुत्वशाली जातीची वैशिष्टे स्पष्ट करा.
(ब) ऐतिहासिक द्वंद्ववादाच्या रूपात सामाजिक परिवर्तनाची चर्चा करा.
किंवा
(क) सामाजिक परिवर्तनाच्या संदर्भात संस्कृतीकरणाच्या घटकांची चर्चा करा.
(ड) संस्कृतीकरणाचे परिणाम स्पष्ट करा.
4. खालील प्रश्नांची संक्षिप्त उत्तरे लिहा : 16
(अ) आर. के. मुखर्जीच्या मते व्यक्तीमत्व विकासाच्या संदर्भात मूल्यांची भूमिका स्पष्ट करा.
(ब) व्यक्तीमत्वाच्या परिवर्तनात संकेतांचे महत्व विशद करा.
किंवा
(क) आधुनिकीकरणाच्या संदर्भात मूल्यांची भूमिका स्पष्ट करा.
(ड) भारतीय समाज आणि सामाजिक परिवर्तनाच्या संदर्भात दुबेंच्या विचारांची चर्चा करा.
5. खालीलपैकी प्रत्येकाची संक्षिप्त उत्तरे लिहा : 16
अ) आंबेडकरांच्या मते जाती उत्पत्ती
ब) डॉ. घुर्येनी सांगितलेली जातीची वैशिष्टे
क) गतिशीलता आणि विकासाच्या संदर्भात श्रीनीवासचे मत
ड) आधुनिकीकरणाची वैशिष्टे
इ) भारतीय समाज आणि पितृसत्ताक पध्दती
फ) ज्योतीबा फुलेंच्या मते स्त्रियांचे अधिकार
ग) प्रभुत्व जातीचे नकारात्मक परिणाम
ह) जाती-उपजातीतील भेद

B.A. Part 3rd Year

SOCIOLOGY : INDIAN SOCIETY – ISSUES AND PROBLEMS

Medium Marathi

Time : Three Hours}

{ Maximum Marks : 100

Note :- (1) All questions are compulsory.

(2) All questions carry equal marks.

1. जातीची व्याख्या करा. जाती आणि वर्गातील भेद स्पष्ट करा. 20
किंवा
मतपेढीच्या धोरणाच्या स्वरूपात जातीची चर्चा करा.
2. लोकसंख्या वृद्धीची कारणे व परिणाम विशद करा. 20
किंवा
लोकसंख्या शिक्षणाचे सामाजिक, आर्थिक व राजकीय आयाम स्पष्ट करा.
3. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा : 20
अ) संयुक्त कुटुंबाची वैशिष्टे
ब) आधुनिक काळात स्त्रियांचा दर्जा व भूमिका
क) दोन पिढीतील संघर्षाची कारणे
ड) वृद्धांच्या समस्या
किंवा
इ) हुंडा पध्दतीचे दुष्परिणाम
फ) घटस्फोटाची कारणे
ग) कौटुंबिक अत्याचाराची कारणे
ह) संयुक्त कुटुंबाच्या विघटनाची कारणे
4. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा : 20
अ) आदिवासींचे भौगोलिक वितरण
ब) आदिवासी राज्य
क) आदिवासींची कृषीविषयक समस्या
ड) आदिवासींचे हिंदूकरण
किंवा
इ) आदिवासी स्त्री-पुरुष प्रमाण
फ) आदिवासींची कर्जबाजारीपणाची समस्या
ग) आदिवासी समाजात स्त्रियांचा दर्जा
ह) आदिवासींचे संस्कृतीकरण

5. खालील प्रश्नांची संक्षिप्त उत्तरे लिहा :

20

- अ) भारतातील वसाहतकालीन शिक्षण
 - ब) भारतातील स्त्री शिक्षणातील अडथळा
 - क) आधुनिक भारतातील शिक्षण पध्दती
 - ड) अनुसुचित जमातींच्या शिक्षणासाठीच्या तरतूदी
 - इ) उच्च शिक्षणाच्या खाजगीकरणाचे गुण-दोष
-

